

LA VERITAT DE LA DESPESA MILITAR ESPANYOLA 2011

Despesa i R+D militar
en temps de crisi

JUSTÍCIA I PAU

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

Inversions militars any 2011 = 2.006 milions d'euros

Mantenir 421.910 pensions mínimes durant un any

INFORME

núm. 7

INFORME núm. 7

LA VERITAT DE LA DESPESA MILITAR ESPANYOLA 2011

Despesa i R+D militar
en temps de crisi

Pere Ortega i Xavier Bohigas

Centre d'Estudis per la Pau JM Delàs
Barcelona, desembre de 2010

Centre d'Estudis per la Pau JM Delàs
Justícia i Pau · Rivadeneyra 6, 10è
08002 Barcelona
T. 93 317 61 77
F. 93 412 53 84

www.centredelas.org
info@centredelas.org
delas@justiciaipau.org

Barcelona, desembre 2010

Grafisme: Fundació Tam-Tam

D.L.: B-16799-2010
ISSN: 2013-8032

Segons l'OTAN la despesa militar espanyola hauria d'incloure partides que es troben repartides per altres ministeris

El Centre Delàs cada any analitza la despesa militar de l'Estat espanyol seguint les indicacions que per a això determina l'Aliança Atlàntica, organisme polític i militar al qual està adscrita Espanya. L'OTAN, per tal d'unificar criteris entre els seus Estats membres, aconsella quins són els conceptes que s'han de comptabilitzar com a despesa militar.¹ Nosaltres, aplicant aquests criteris, ens adonem que en el cas espanyol la despesa militar no solament inclou el pressupost del Ministeri de Defensa, sinó també altres partides militars que es troben repartides per altres ministeris. Com és el cas de les classes passives militars, els militars que han passat a la reserva o són pensionistes dins del pressupost de la Seguretat Social; la mutualitat militar que surt d'altres ministeris; els ajuts de la R+D militar i algunes inversions a projectes militars que surten del Ministeri d'Indústria; la Guàrdia Civil, cos paramilitar subjecte a la disciplina militar però a càrrec del Ministeri de l'Interior; les contribucions a acords de desarmament o organismes militars tipus OTAN dependents del Ministeri d'Afers Exteriors.

La crisi per la qual travessa Espanya ha comportat una impressionant caiguda dels ingressos de l'Estat i ha generat un enorme dèficit en els comptes públics, cosa que ha obligat a un important esforç d'endeutament. Com que l'endeutament és per fer front a les despeses ordinàries de tota la despesa pública, és lògic que la part proporcional dels interessos que corresponguin a Defensa per fer inversions en armament i instal·lacions per les forces armades s'apliquin a la despesa militar total de l'any. Així, es preveu que l'any 2011, per fer front al dèficit que arribarà al 68%, els interessos del deute augmentaren un 18% més fins arribar als 27.400 milions d'euros, i la part proporcional dels interessos corresponents a Defensa seran de 1.212 milions d'euros.

El pressupost inicial del Ministeri de Defensa per a l'any 2011 ascendeix a 8.560,09 milions d'euros i suposa, segons el Govern, una disminució del 7% respecte a l'any 2010. Però segons la nostra anàlisi i tenint en compte les esmentades partides militars que hi ha

1. Els criteris són: despesa de les forces armades; despesa del personal civil o militar a càrrec del Ministeri de Defensa; despesa de funcionament dels programes militars inclosos els espacials; despesa de les organitzacions paramilitars; despesa en R+D i inversions en armes, infraestructures i instal·lacions militars; pensions i seguretat social del personal civil o militar del Ministeri de Defensa; l'ajuda militar i la participació en organismes o missions militars a l'exterior.

Taula 1. La despesa militar inicial d'Espanya 2010/2011

(en milions d'euros corrents)

Conceptes	2010	2011
Ministeri de Defensa	7.694,86	7.156,38
Organismes autònoms del Ministeri de Defensa	1.218,19	1.175,51
Centre Nacional d'Intel·ligència	241,37	228,20
Total Ministeri de Defensa	9.154,42	8.560,09
Classes passives militars	3.328,59	3.252,15
ISFAS (Altres ministeris)	617,53	624,89
Guàrdia Civil (Ministeri d'Interior)	2.973,17	2.790,96
Crèdits I+D i ajudes militars (Ministeri d'Indústria)	979,21	794,84
Organismes militars internacionals (Ministeri d'Exteriors)	11,07	9,82
Total Defensa criteri OTAN	17.063,99	16.032,75
Interessos del Deute Públic	1.125,20	1.212,00
TOTAL despesa militar	18.189,19	17.244,75

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 2. Principals indicadors de la despesa militar 2010/2011

Indicadors	2010	2011
Despesa militar per dia	49,75 milions €	47,24 milions €
Despesa per habitant/any	395 €	374 €
Despesa militar / PIB	1,73%	1,62%
Despesa militar / pressupost total	4,70%	4,75%
Variació despesa militar	-2,41%	-5,19%
Inversions militars	2.414,17 milions €	1.982,39 milions €
Inversions militars / total d'inversions	10,06%	9,60%
Variació inversions militars	-23,50%	-17,88%
R+D militar total	1.182,80 milions €	974,62 milions €
R+D militar / R+D total	12,96%	11,47%
Variació R+D militar	-19,1%	-17,6%

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

en altres ministeris, la despesa militar total és bastant més elevada, arriba a 17.244,75 milions d'euros (Taula 1) representa una disminució de 944,44 milions d'euros, un 5,19% respecte a l'any anterior.

Els indicadors de la despesa militar de l'any 2011

A continuació es mostren (Taula 2) els principals indicadors de la despesa militar real de l'any 2011 comparant-los als de l'any 2010.

En general, totes els indicadors mostren una disminució de la despesa militar en gairebé tots els àmbits. Ara bé, si s'analitzen en detall, aleshores es pot veure que la retallada en defensa no és tan significativa.

Els estalvis en despesa militar provenen gairebé de totes les partides. Pel que fa a la despesa de personal, es redueix un 5,4% respecte a l'any 2010. Per fer-ho efectiu es proposa disminuir en 3.000 efectius la dotació actual de 86.000 soldats previstos el 2010 (a més hi ha 48.000 comandaments). No queda molt clar com es portarà a terme, segurament no renovant els contractes que caduquin el 2011 i facilitant el pas a la reserva d'alguns soldats. També es proposa reduir les inversions militars en un 17,2%.

Les partides d'inversions i de personal estan infradotades i en el transcurs de l'exercici 2011 seran complementades

Més difícil resulta reduir la despesa de béns i serveis, ja que afectaria el manteniment de les infraestructures i de les forces armades, i només es redueix en un 0,38% (Taula 3 i evolució en Taula 1 i Gràfic 1 de l'Annex).

La conclusió és que les partides d'inversions i de personal estan infradotades i que en el transcurs de l'exercici 2011 seran complementades, com ha passat en anys anteriors (vegeu Taula 5). Per això cal analitzar la liquidació del pressupost del Ministeri de Defensa a final d'any.

La liquidació del pressupost de Defensa

Des de l'aprovació del pressupost inicial fins a la liquidació final, diferents partides reben recursos suplementaris per poder cobrir les despeses reals. Per exemple, tots els anys les despeses de les forces militars en missions a l'exterior estan pressupostades amb un import ínfim respecte a la despesa real final. Aquest any 2010, segons la ministra Carme Chacón es de 787,9 milions d'euros (vegeu Taula 2 de l'Annex). El mateix passa, de manera molt especial, amb les inversions en nous armaments, que també estan infra-dotades i durant l'any s'hi incorporen més recursos.

I d'on provenen aquests recursos? Els pressupostos contenen una partida denominada Fons de Contingència, una mena de calaix de sastre que té una consignació de 2.668,49 milions d'euros per al 2011. L'altre font de finançament suplementari són els "ingressos propis," que provenen de la venda de sòl, casernes i instal·lacions del Ministeri de Defensa. És a dir, el Govern permet la privatització del patrimoni de l'Estat per poder fer despeses en defensa.

Així, ens trobem que cada any la liquidació del pressupost augmenta, segons els anys, entre un 10% i un 15% (vegeu evolució en Taula 3 de l'Annex). Per exemple, aquest any 2010, enmig de la greu crisi que travessa el país, el Govern va anunciar una reducció del pressupost del Ministeri de Defensa d'un 6,2%. A data 30 de setembre de 2010, la liquidació provisional ja dona un augment de la despesa militar de 849 milions d'euros, amb un increment del 9,3%. Amb la qual cosa l'anunci de la disminució de la despesa militar és falsa (Taula 4 i evolució en Gràfic 1).

Els capítols que s'han vist beneficiats de suplementos econòmics durant els anys 2009 i 2010 (Taula 5) han estat la despesa de manteniment dels serveis i la dedicada a inversions en compres d'armes, mentre que la de personal de 2010 caldrà esperar a final d'any per saber si es manté dins de la previsió inicial. El manteniment dels ser-

Els capítols que s'han vist beneficiats de suplementos econòmics han estat la despesa de manteniment dels serveis i la dedicada a inversions en compres d'armes

Taula 3. Distribució per capítols de la despesa del Ministeri de Defensa
(en milions d'euros corrents)

Conceptes	2010	2011	Variació %
Personal	5.335,47	5.046,59	-5,41
Béns i serveis	1.563,02	1.557,40	-0,38
Inversions	1.463,26	1.211,68	-17,22
Total Defensa	8.361,75	7.815,67	-6,53

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

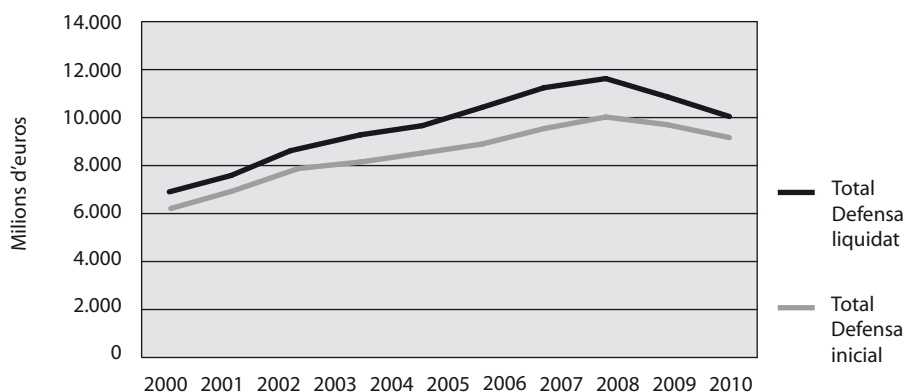
Taula 4. Pressupost inicial/liquidat del Ministeri de Defensa 2009/2010 (en milions d'euros corrents)

	2009	2010*
Total Defensa liquidat	10.879,58	10.003,50
Total Defensa inicial	9.726,36	9.154,42
Total modificacions	1.153,22	849,08
Variació (%)	11,9	9,27

* Liquidació provisional a 30/9/2010

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Gràfic 1. Pressupost del Ministeri de Defensa

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 5. Pressupost inicial/liquidat per capítols del Ministeri de Defensa 2009/2010 (en milions d'euros corrents)

Pressupost	2009	2010*
Personal (pres. inicial)	5.326,95	5.335,47
Personal (pres. liquidat)	5.765,25	5.147,66
Modificació personal	438,30	-187,81
Béns i Serveis (pres. inicial)	1.577,32	1.463,26
Béns i Serveis (pres. liquidat)	2.372,73	2.208,99
Modificació serveis	795,41	745,73
Inversions (pres. inicial)	2.005,86	1.463,26
Inversions (pres. liquidat)	2.126,67	2.101,28
Modificació inversions	120,81	638,02

* Liquidació provisional a 30/9/2010

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 6. Inversions militars Estat central + comunitats autònomes (en milions d'euros corrents)

Any	Inversions Defensa	R+D i ajudes militars Ministeri Indústria	Inversió militar total	Inversió Estat i comunitats autònomes	% Inversió militar/Total
2010	1.463,26	979,22	2.442,48	24.005,00	10,17
2011	1.211,68	794,84	2.006,52	20.639,01	9,72

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Les inversions militars espanyoles previstes pels propers anys superen els 15.000 milions d'euros, entre les que destaca una fragata que té un import aproximat de 4.100 milions d'euros

Taula 7. Préstecs del Ministeri de Indústria a la UME

(en milions d'euros corrents)

2007	40,00
2008	80,00
2009	7,60
2010	28,31
2011	24,13
Total	180,04

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

veis podria tenir explicació perquè la despesa domèstica del dia a dia provoca imprevistos. Però, en canvi, la inversió en armaments és un capítol que hauria d'estar perfectament planificat i previst. Malgrat això, pateix un increment considerable (745 milions d'euros aquest any 2010), cosa que fa pensar que es tracta d'una consignació insuficient feta de manera deliberada per amagar les inversions reals en armament.

Aleshores, tot plegat podria tractar-se d'una estratègia dirigida a reduir l'increment de la despesa militar inicial, no ben vista per l'opinió pública per considerar-la ineficient, i de passada eludir el debat sobre l'augment en defensa en època de crisi i quan tots els ministeris veuen retallades les seves assignacions. Amb la qual cosa l'anunci de reducció de la despesa militar per a l'any 2011 és de ben segur falsa, perquè la realitat és que després és complementària amb més dotacions les partides consignades amb recursos insuficients (vegeu evolució en Taula 4 de l'Annex).

Les inversions militars

Les inversions militars del pressupost són la part més substancial de la despesa militar pel fet que es destinen, en la seva major part a l'adquisició d'armament. Per a l'any 2011 representen 2.006,52 milions d'euros. Una xifra que continua la tendència de disminució dels darrers tres anys, enguany en un 17,8% respecte a les inversions de l'any 2010 i que representa un 9,7% del total d'inversions del l'Estat central i les transferències per a inversions a les comunitats autònomes (Taula 6 i evolució en Taula 5 de l'Annex). Les inversions militars comprenen els recursos destinats al finançament dels grans projectes d'armament en curs, els destinats a la R+D d'aquests mateixos projectes, i també a la compra de noves armes i la realització d'infraestructures i instal·lacions.

Però, enguany, hem descobert una partida en inversions militars que, provinent del Ministeri d'Indústria, no havíem tingut en compte en anys an-

teriors. És la dedicada a sufragar les compres de material per a la Unitat Militar d'Emergència (a partir d'ara UME). Partides que des de l'any 2007 surten del capítol d'Actius financers com a préstecs a les indústries per proveir d'equipament aquesta unitat militar (Taula 7), i que en els cinc anys transcorreguts han acumulat 180 milions d'euros. Es tracta d'una operació d'enginyeria financera o maquillatge de la comptabilitat pública, mitjançant la qual el Ministeri d'Indústria avança recursos a les indústries, amb el compromís que el Ministeri de Defensa retornarà aquests diners a Indústria. D'aquesta manera el pressupost de Defensa no augmenta excessivament i, per una altra banda, es dona d'una manera camuflada ajudes a les indústries per desenvolupar nous prototips de material, com avions apagafocs i altres tipus d'equipaments. Aquesta és una fórmula exactament igual a la seguida amb la R+D, els préstecs que també surten des de Ministeri d'Indústria (vegeu el capítol sobre R+D d'aquest informe i Taula 6 de l'Annex).

Respecte a la disminució de les inversions, s'ha optat per la fórmula de dotar amb menys assignació i ajornar en el temps els programes contractats, la qual cosa significa refinançar els projectes amb les indústries militars i pagar més interessos. És a dir, que al final s'encariran més. Però no hi ha cap anulació, i els grans projectes en els quals encara s'han d'invertir al voltant de 15.000 milions d'euros, com ara l'avió de combat Eurofighter, avió de transport militar A400M, helicòpters Tigre, blindats Leopard, continuen endavant (vegeu evolució i projectes d'armes en curs en Taules 7 i 8 de l'Annex).

Però, en canvi, n'apareixen de nous, com ara la posada en marxa de la cinquena fragata del model F-100, que té un import aproximat de 4.100 milions i que per començar se li dediquen 210 mil euros (Taula 8). També n'hi ha de nous que no s'inclouen en el pressupost de l'any vinent, però que sense cap dissimulació s'ha anunciat contractar-los, com ara quatre bucs d'acció marítima (BAC), amb 33 milions €, o els Blindats 8x8 que han de servir per do-

Taula 8. Inversions en armament anys 2010/2011 (en milions d'euros corrents)

Armes	2010	2011
Avió de combat EF-2000	176,19	0,19
Avió de transport A400M	1,00	1,12
Helicòpters de combat Tigre	36,27	87,50
Fragates F-100	0	0,21
Blindats Leopard	36,00	0,20
Blindats Pizarro	2,00	0
Obús remolcat 155/52 mm	15,14	15,59
Míssils Taurus	6,78	0,16
Míssils Iris-T	11,06	47,60
Buc de projecció estratègica LLX	0	0
Míssils contracarro Spike	14,97	0,22
Blindats Centauro	11,47	0
Submarins S-80	0	0,24
Modernització submarí S-70	0	0
Helicòpters transport NH-90	14,49	0,26
Helicòpters Lamps i modernització AV-8V (Armada)	0	0
Helicòpters multipropòsit	3,00	0,20
Bucs transport militar i desembarcament BAC, BAM, LCM	35,75	55,27
Modernització avions militars F-18, C-15, CN-235	21,06	22,44
Comunicacions, sistemes de comandament i guerra electrònica	168,78	123,14
Vehicles blindats i material d'artilleria (Exèrcit de terra)	30,80	33,26
Vehicles de transport	17,12	23,61
Municions i explosius	31,70	7,76
Míssils Mistral, ESSM, Standard i torpedes MK-46 (Armada)	19,84	12,28
Armes lleugeres	0	2,17
Coproducció estratègica (OTAN)	19,09	9,93
Infraestructures i instal·lacions	103,95	115,80
Altres inversions no especificades	215,70	259,33
Inversions Organismes Autònoms de Defensa	239,21	189,29
Total Ministeri de Defensa	1.231,37	1.007,77
Ajudes inversions UME Ministeri d'Indústria	28,31	24,13
R+D militar del Ministeri de Defensa	231,89	203,91
R+D militar del Ministeri d'Indústria	950,91	770,71
TOTAL inversions militars	2.442,48	2.006,52

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

En temps de crisi el Govern espanyol ha optat per privilegiar la despesa militar respecte de la social, doncs Educació, Sanitat, Serveis Socials veuen reduït el seu pressupost més d'un 8%, mentre que Defensa ho fa un 5,19%

A hores d'ara s'estan estudiant mesures per pal·liar els retalls pressupostaris del Ministeri de Defensa

nar més seguretat als soldats desplaçats a la guerra d'Afganistan.² Així, a hores d'ara s'estan estudiant mesures per pal·liar els retalls pressupostaris en inversions en armament, i es parla d'injectar 1.250 milions d'euros en els propers tres anys, tots provinents de Ministeri d'Indústria.³

Per tant, tenint en compte el que s'ha dit respecte a la liquidació final del pressupost militar, hi ha una clara evidència que el pressupost inicial està deliberadament menysvalorat i que al llarg de l'exercici s'incorporaran nous recursos per finançar els projectes d'armes en curs.

Consideració final

En una situació de greu crisi econòmica i de pressió internacional per la reducció del dèficit el Govern opta per continuar privilegiant la despesa militar respecte de la despesa social, una despesa que podria reactivar l'economia productiva. Per exemple, els ministeris que fonamenten l'estat del benestar veuran disminuir els seus pressupostos, com ara Educació, que ha disminuït un 8,1%; Sanitat, un 8,2%; Serveis Socials, un 8,1% amb la congelació de les pensions; l'Ajut Oficial al Desenvolupament, 19,9% (852 milions d'euros). Així,

es pot afirmar que el Ministeri de Defensa ha sortit molt ben parat respecte a les partides que tenen un caràcter de servei social. És el mateix cas d'altres partides que poden ajudar a sortir de la crisi, com ara les inversions en infraestructures, sempre que siguin socialment i ambientalment sostenibles, ja que creen llocs de treball a curt termini i que es retallen en un 31%; o a mitjà termini les que redundarien a augmentar la productivitat, com és la investigació en R+D+i, que es redueix en un 5% (vegeu capítol sobre la R+D militar).

En definitiva, la despesa militar per a l'any 2011 continua sent per al Govern espanyol una de les prioritats en despesa pública. Aquesta afirmació no és gratuïta, perquè a hores d'ara s'estan estudiant mesures per pal·liar els retalls pressupostaris del Ministeri de Defensa. Una d'elles, la ja indicada d'injectar finançament addicional per inversions en armes des del Ministeri d'Indústria; i una segona, traspasar 16.000 persones en situació de reserva del Ministeri de Defensa al capítol de personal del Ministeri de Treball.⁴ Si a ambdues coses s'afegeix que Defensa ha rebut una mínima retallada, es pot concloure que aquest ministeri ha estat el més afortunat en l'ajust aplicat dins el conjunt dels pressupostos generals de l'Estat.

2. *Infodefensa*, 20/11/2010

3. *Infodefensa*, 26/10/2010

4. *Infodefensa*, 26/10/2010

R+D MILITAR

ALS PRESSUPOSTOS GENERALS

DE L'ESTAT ESPANYOL PER AL 2011

Xavier Bohigas · Investigador del Centre d'Estudis per la Pau JM Delàs

El govern espanyol ha presentat uns pressupostos per a l'any 2011 que puguen un total de 362.459,62 milers d'euros,¹ que representa una reducció del 6,2% respecte als pressupostos aprovats per a l'any 2010. La ministra d'Economia ha dit que són uns pressupostos austers orientats a la reducció del dèficit.

En el resum de despeses classificades en funció de les polítiques concretes,² es diu que "Investigació, desenvolupament i innovació civil" té una assignació de 7.518,49 M€, que representa una reducció del 5% respecte a l'any 2010, i que "Investigació, desenvolupament i innovació militar" té una dotació de 975,87 M€, que representa una reducció del 17% respecte al 2010. Això vol dir que un 11,5% del pressupost que l'Estat espanyol dedicarà a la recerca, desenvolupament i innovació serà de caràcter militar. Aquestes quantitats estan repartides en diversos programes de diferents ministeris. A continuació veurem com estan distribuïdes aquestes assignacions pressupostàries.

Recerca i estudis de les forces armades

L'objectiu de l'R+D de Defensa és, segons es diu en la justificació del pressupost,³ contribuir a dotar les forces armades espanyoles de sistemes d'armes i equips i, a més, ajudar a preservar i fomentar la base industrial i tecnològica espanyola de defensa. I per aconseguir aquest objectiu, el Ministeri de Defensa es centrarà en el desenvolupament de sistemes d'armes i equips,

orientant la base industrial i tecnològica de defensa i ajudant els organismes competents.

El finançament de la recerca, desenvolupament i innovació militar prové fonamentalment dels programes 464A del Ministeri de Defensa (203,9 M€) i 464B del Ministeri d'Indústria (770,7 M€). S'hi afegeixen altres aportacions menors fins a un total de 975,87 M€. El nostre estudi es centrarà exclusivament en els programes 464A i 464B.

Les activitats de recerca militar estan incloses fonamentalment en el programa 464A (*Investigación y estudios de las Fuerzas Armadas*) que té una assignació pressupostària per a l'any 2011 de 203,9 M€. Els centres encarregats de la seva gestió són: l'Òrgan central de defensa (Ministeri i Subsecretaria de Defensa i Secretaria d'Estat), el *Canal de Experiencias Hidrodinámicas de El Pardo* (CEHIPAR) i l'*Instituto Nacional de Técnica Aeroespacial Esteban Terradas* (INTA).

El Ministeri i la Subsecretaria centralitzen els pagaments del personal destinat als centres de R+D dependents de la Secretaria d'Estat. Les activitats de la Secretaria d'Estat es centraran a continuar diversos projectes, com els de satèl·lits d'observació, sensors i guerra electrònica, gestió i cooperació tecnològica, tecnologia del combatent, equipament i material per a activitats de R+D, tecnologia de la informació i plataformes, propulsió i armes. La inversió prevista anirà repartida en tres conceptes; personal investigador, equipament d'assaig i proves i subcontractació de col·laboracions amb universitats, altres centres de recerca i empreses.

Investigació, desenvolupament i innovació militar té una dotació de 975,87 M€ per al 2011

Taula 1. Pressupost del Programa 464A (*Investigación y estudios de las Fuerzas Armadas*) del Ministeri de Defensa
(en milers d'euros)

Despeses de personal	21.662,64
Inversions reals	73.053,00
CANAL DE EXPERIENCIAS HIDRODINÁMICAS DE EL PARDO	
Despeses de personal	3.680,92
Despeses corrents	908,57
Transferències corrents	66,00
Inversions reals	1.377,59
Actius financers	60,10
Total CEHIPAR	6.093,18
INSTITUTO NACIONAL DE TÉCNICA AEROSPAIAL ESTEBAN TERRADAS	
Despeses de personal	49.111,66
Despeses corrents	11.782,68
Despeses financeres	34,69
Transferències corrents	793,91
Inversions reals	41.103,92
Actius financers	270,64
Total INTA	103.097,50
TOTAL programa 464A	203.906,32

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

1. Presupuestos Generales del Estado 2011. *Libro Amarillo*, p.91.

2. Presupuestos Generales del Estado 2011. *Libro Blanco*, p.19.

3. Presupuestos Generales del Estado 2011. *Libro Rojo*. Ministerio de Defensa. Programa 464A.

En aquests moments el projecte de l'avió A400M ja acumula un sobrecost del 40% respecte al que s'havia pressupostat inicialment

El detall de l'assignació dels Pressupostos Generals de l'Estat al programa 464A (*Investigación y estudios de las Fuerzas Armadas*) del Ministeri de Defensa es mostra a la Taula 1.

El CEHIPAR és un organisme públic de recerca, desenvolupament i assistència tècnica adscrit al Ministeri de Defensa. La seva missió fonamental és l'estudi, experimentació i investigació dels aspectes hidrodinàmics de la construcció naval militar, mercant, pesquera i esportiva. Entre altres coses, fa assajos per a l'Armada i per a drassanes civils i

realitza diversos projectes de recerca. L'INTA és un organisme públic especialitzat en la recerca i desenvolupament de la tecnologia aeroespacial. La recerca per a l'any vinent es centrarà en projectes que s'havien iniciat anteriorment com el projecte HADA (desenvolupament d'una aeronau que actua com a helicòpter en la fase d'enlairament i en la d'aterratge i com a avió en la fase de vol), desenvolupament d'un nou microsatèl·lit, del picosatèl·lit OPTOS, del satèl·lit d'observació de la terra mitjançant captació d'imatges radar (amb una finalitat clarament estratègica per al M. de Defensa) i el projecte MILANO (desenvolupament d'un nou avió no tripulat per realitzar missions d'alt interès estratègic). S'han posat en marxa dos projectes estratègics per a la defensa i desenvolupament d'armament aeri.

L'INTA realitza serveis d'homologació d'armament i equips. També col·labora amb la indústria espanyola en diversos programes, com l'avió de combat EF-200 i l'avió AIRBUS-400M.

El pressupost del programa 464A ha disminuït aquest any respecte al pressupost de l'any passat. Totes les assignacions pressupostàries corresponents al programa 464A també han disminuït, tal i com es pot comprovar amb les dades que mostrem a la Taula 2. La disminució del total del programa 464A és d'un 12% respecte a l'any 2010.

Una altra font de finançament de la recerca militar és la dels ajuts del programa 464B (*Apoyo a la innovación tecnológica en el sector de la defensa*) del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç. El pressupost previst per a l'any 2011 puja a 770,7 M€. L'objectiu d'aquest programa és donar suport a les empreses espanyoles en el desenvolupament de projectes tecnològic-industrials relacionats amb la defensa.⁴

Els projectes que es desenvoluparan dins d'aquest programa estan emparats per convenis subscrits entre el Ministeri d'Indústria i les empreses espanyoles contractistes dels projectes. A la

Taula 2. Pressupostos comparatius del Programa 464A pels anys 2010 i 2011 (en milers d'euros).

	2011	2010
Despeses de personal	21.662,64	25.655,09
Inversions reals	73.053,00	79.405,43
CEHIPAR	6.093,18	6.474,54
INTA	103.097,50	120.354,83
Total	203.906,32	231.889,89

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 3. Principals projectes finançats pel programa 464B del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç

Projecte	Principals empreses que hi participen
Avió de transport militar A400M	Airbus Military (filial d'Airbus SAS), EADS-CASA i ITP El centre únic de muntatge estarà a Sevilla
Submarí S-80	Navantia (contractista principal) Serà el primer submarí de disseny, desenvolupament i producció totalment espanyol
Carro de combat Pizarro (segona fase)	General Dynamics, Navantia, INDRA i SAPA
Míssils de curt abast (SPIKE)	General Dynamics Santa Bárbara Sistemas (contractista principal)
Fragata F105	Navantia (contractista principal)
Helicòpters NH90	Eurocopter España

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

4. Presupuestos Generales del Estado 2011. Libro Rojo. Ministerio de Industria, Turismo y Comercio. Programa 464B.

taula 3 hem recollit els principals projectes que es desenvoluparan finançats dintre del programa 464B del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç i les empreses que hi estan implicades. Tots aquests projectes ja estaven actius l'any passat, no n'hi cap de nou.

A finals de 2009 l'avió A400M va fer el seu primer vol oficial a Sevilla amb vint-i-dos mesos de retard.⁵ L'avió està fabricat per un consorci d'empreses aeronàutiques europees. La situació financera del projecte ha passat sempre per greus problemes,⁶ que darremament s'han agreujat tant que han fet perillar la viabilitat del projecte. En aquests moments el projecte ja acumula un sobrecost del 40% respecte al que s'havia pressupostat inicialment.⁷ Finalment, els set Estats participants del programa A400M han acordat una modificació del projecte original que assegura la seva viabilitat.⁸ Aquesta modificació consisteix en un augment addicional del pressupost en 2.000 milions d'euros, la renúncia a penalitzacions pel retard actual i la concessió de préstecs per un valor de 1.500 milions d'euros a compte de les exportacions futures.⁹ L'Estat espanyol contribuirà amb 350 milions en ajuts directes i 225 milions en crèdits retornables. Aquest és un bon exemple de la mala gestió relacionada amb la indústria militar: endarreriments enormes i grans augments dels costos inicialment pressupostats.

La finalitat del submarí S-80 és la de complir les missions de projecció del poder naval sobre terra, la guerra naval especial, la protecció d'una força desembarcada, la vigilància i la dissuasió. El primer submarí entrarà en servei a l'Armada espanyola l'any 2013 i el segon el 2014. El submarí té la capacitat

de llançament de míssils d'atac a terra. L'empresa contractista principal és Navantia, però també hi participen altres indústries espanyoles. El desenvolupament del sistema de combat va a càrrec de les empreses INDRA i FABA, el desenvolupament del sistema de propulsió s'encarrega ABENGOA i l'empresa SAES s'encarrega del sonar.¹⁰

L'Spike és un míssil antitanc desenvolupat per l'empresa israeliana Rafael Advanced Defense Systems. L'any 2002 GDSBS (General Dynamics Santa Bàrbara Sistemas) va signar un acord amb l'empresa RAFAEL sobre el programa SPIKE, segons el qual GDSBS seria la contractista principal del programa davant del Ministeri de Defensa espanyol.¹¹ El programa inicial preveu l'adquisició de 2.600 míssils. Les entregues es realitzaran entre 2009 i 2013.

L'NH90 és un helicòpter militar polivalent construït per NHIndustries (empresa constituïda per Eurocopter com a accionista principal, Agusta i Stork Fokker Aerospace).¹² La fàbrica de muntatge és a Albacete.

Tota la dotació econòmica del programa 464B està inclosa en el capítol 8 dels pressupostos. Això vol dir que són concessions en forma de crèdits retornables. Segons es veu a la taula 4 el sector privat rebrà el 70% de la dotació i el sector públic el 30% del programa 464B. Queda ben clar que la concessió d'aquests ajuts afavoreix el sector privat.

Cal fer un aclariment sobre aquests crèdits concedits pel Ministeri d'Indústria. Es tracta de crèdits retornables en vint anys a un interès del zero per cent. Aquest tipus de crèdits es va començar a donar l'any 1996 amb el go-

És un bon exemple de la mala gestió relacionada amb la indústria militar els endarreriments enormes i grans augments dels costos inicialment pressupostats

L'Spike és un míssil antitanc desenvolupat per l'empresa israeliana Rafael. Espanya preveu l'adquisició de 2.600 d'aquests míssils

Tota la dotació econòmica del programa 464B està inclosa en el capítol 8 dels pressupostos. Això vol dir que són concessions en forma de crèdits retornables

5. *El País*. 12-12-2009

6. *El País*, 24-1-2010.

7. *Atenea, seguridad y defensa*.

www.revistatenea.es/RevistaAtenea/REVISTA/articulos/GestionNoticias_1832_ESP.asp

8. Ministerio de Defensa. Nota de prensa 5-11-2010.

www.mde.es/gabinete/notasPrensa/2010/11/DGC_101105_a400m_acuerdo.html

9. *Infodefensa*. 24-5-2010

10. Ministerio de Defensa.

www.mde.es/Galerias/politica/armamento-material/ficheros/DGM_Submarino_S-80.pdf

11. Ministerio de Defensa.

www.mde.es/Galerias/politica/armamento-material/ficheros/DGM_Misil_Spike-T.pdf

12. Ministerio de Defensa. www.mde.es/Galerias/politica/armamento-material/ficheros/DGM_Helicoptero_Multiproposito_NH-90.pdf

Fins ara la part retornada dels crèdits no arriba a l'1% del total concedit

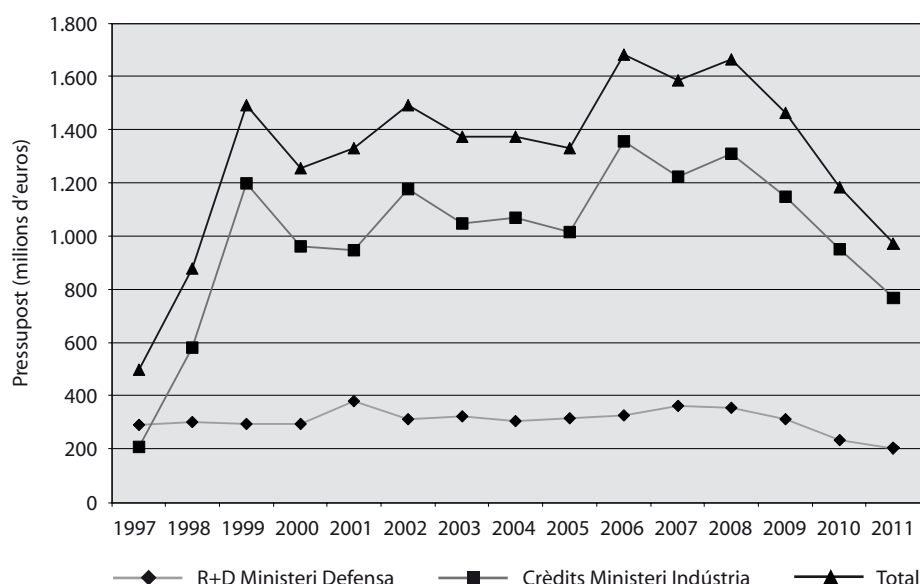
La indústria militar encara pot rebre més ajuts a través d'altres vies

Taula 4. Pressupost que el Ministerio de Industria, Turismo y Comercio assigna al sector públic i al sector privat dins del Programa 464B (en milers d'euros)

Concessió de préstecs al sector públic	231.995,69
Concessió de préstecs al sector privat	538.716,29
Total	770.711,98

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Gràfic 1. Evolució de la despesa en R+D militar espanyola (1997-2011)

Font: elaboració pròpia

vern del PP.¹³ Fins ara la part retornada dels crèdits no arriba a l'1% del total concedit. Això fa que el deute acumulat encara no retornat el 2010 sigui de 14.205,7 M€.¹⁴ Està clar que la concessió d'aquests crèdits s'ha convertit en una manera de finançar les indústries del sector de la defensa amb diners a fons perdut.

Quan el govern del PP va utilitzar aquesta tàctica per tal de presentar a l'opinió pública uns pressupostos on la despesa militar semblés menor, el PSOE –a l'oposició en aquell moment– va criticar aquesta pràctica d'una manera molt contundent. Ara el govern del PSOE fa servir la mateixa tàctica per amagar ajuts directes a la indústria militar.

Però la indústria militar encara pot rebre més ajuts a través d'altres vies. Algunes empreses podran rebre ajuts provinents del programa 467C (*Investigación y desarrollo tecnológico-industrial*) ja que les seves activitats poden tenir finalitats de doble ús (civil i militar). També el programa 467I (*Investigación tecnológica de las telecomunicaciones*) pot contribuir a finançar empreses relacionades amb el sector aeroespacial amb finalitats de doble ús.

Al gràfic 1 hem representat l'evolució de la despesa en R+D militar de l'Estat espanyol els darrers anys. S'hi mostren les dotacions del programa 464A (*Investigación y estudios de las Fuerzas Armadas*) del Ministeri de Defensa, del programa 464B (*Apoyo a la innovación tecnológica en el sector de la defensa*) del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, i la suma de tots dos.

Es veu que la dotació del programa 464A no varia massa al llarg dels anys, amb una lleugera disminució a partir de 2009. L'assignació del programa 464B (crèdits del Ministeri d'Indústria) va experimentar una pujada enorme entre 1997 i 1999, després es va establir fins que el 2006 es va produir un altre fort augment. A partir del 2009 ha disminuït notablement.

Recerca civil

A la taula 5 presentem el pressupost del Ministeri de Ciència i Innovació per a l'any 2011. Les dades corresponen als pressupostos totals per programa i s'inclouen les despeses del capítol 9 (despeses financeres). Si no comptem les transferències internes el total és de 5.780.439,24 milers d'euros. A l'última columna hi ha les variacions de cada partida respecte al pressupost de l'any 2010. El total del pressupost del ministeri té una reducció del 2,7%.

El pressupost de tots els programes disminueix. En algun cas, d'una forma molt significativa, com el de cooperació al desenvolupament que pateix una

13. P. Ortega; «L'escàndol dels crèdits en R+D militar». *Materials de Treball*, núm. 34, juliol 2008, p. 3-4.

14. P. Ortega i X. Bohigas; *Despesa militar i R+D militar en els pressupostos de l'Estat espanyol any 2010. Informe núm. 5*, Centre d'Estudis per a la Pau JM Delàs. Desembre 2009.

disminució de més del 19% (cada vegada estem més lluny del gairebé oblidat 0,7%). També té una reducció important el programa 463B (*Fomento y coordinación de la investigación científica y técnica*), a partir del qual es finança la majoria de programes de recerca de les universitats espanyoles.

El programa 463A (*Investigación científica*) amb què es finança la recerca que realitza el CSIC (*Consejo Superior de Investigaciones Científicas*) ha patit una reducció del 5,5%. El president del CSIC va dir que amb la retallada que patirà el seu departament, hauran de reduir la contractació de personal en un 20% i hauran de renunciar a la inversió de noves infraestructures. I va reclamar una major inversió en R+D a l'Estat espanyol.¹⁵

El programa 467C (*Investigación y desarrollo tecnológico-industrial*) és el que té una assignació pressupostària major i la reducció que ha patit aquest any és de les menors del ministeri.

És important fer notar que 1.095,5 M€ del programa 463B (un 54% del pressupost d'aquest programa) i 2.122,7 M€ del programa 467C (un 84%) corresponen al capítol 8. És a dir, són assignacions en forma de crèdits retornables. Per tant, no són despeses directes per a activitats científiques o de desenvolupament. Això implica que la quantitat dedicada realment a recerca és menor del que a primera vista indiquen els pressupostos. Aquesta forma de presentar els pressupostos ha estat criticada en diverses ocasions per la comunitat científica espanyola i internacional.

La reducció del ministeri és menor que la que han patit altres ministeris. Podríem pensar que aquesta és una dada positiva, però hem de tenir en compte que les inversions en R+D a l'Estat espanyol van disminuir molt l'any passat i també l'anterior. La inversió que fa l'Estat espanyol en recerca arrossega un endarreriment enorme i està molt lluny de la mitjana dels països més propers econòmicament. La despesa en R+D de l'Estat espanyol (que inclou els crèdits del

Taula 5. Pressupostos del Ministeri de Ciència i Innovació per a 2011

Programa		Pressupost (en milers d'euros)	Variació (%)
143A	Cooperació per al desenvolupament	3.826,55	-19,1 %
463A	Investigació científica	681.895,30	-5,5 %
463B	Foment i coordinació de la investigació científica i tècnica	2.015.788,61	-3,9 %
465A	Investigació sanitària	300.052,03	-9,7 %
467A	Astronomia i astrofísica	17.53579	-20,5 %
467C	Investigació i desenvolupament tecnològic-industrial	2.506.994,62	-1,6 %
467D	Investigació i experimentació agrària	81.259,44	-1,9 %
467E	Investigació oceanogràfica i pesquera	60.515,00	-1,3 %
467F	Investigació geològic-minera i mediambiental	26.397,95	-15,2 %
467H	Investigació energètica, mediambiental i tecnològica	86.173,95	-6,1 %
000X	Transferències internes	832.833,01	+4,1 %
Total del Ministeri		6.613.272,25	-2,7 %

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

capítol 8) correspon a l'1,27 % del PIB, segons dades de 2007.¹⁶ Aportacions molt per sota de les que destinen al mateix concepte altres Estats com per exemple Alemanya (2,54), els Estats Units (2,68), França (2,08), Japó (3,44), Islàndia (2,75), Finlàndia (3,5), Suècia (3,60) o Corea del Sud (3,47). Està clarament per sota de la mitjana dels Estats de l'OCDE que és del 2,29% del PIB. L'endarreriment és secular i la situació no fa més que agreujar-se any rere any, ja que les assignacions a recerca no augmenten sinó que disminueixen en termes absoluts. Aquest efecte no queda compensat per les inversions del sector privat que disminueixen d'una forma important. Els fons privats dedicats a R+D a la majo-

La despesa en R+D de l'Estat espanyol (que inclou els crèdits del capítol 8) correspon a l'1,27 % del PIB, molt per sota de les que destinen al mateix concepte altres Estats

15. *La Vanguardia*, 7 octubre 2010, p.28.

16. *L'OCDE en chiffres 2009*. Éditions OCDE, 2009, p. 78-79.

La despesa militar en R+D de l'Estat espanyol per a l'any 2011 representa un 11,47% de la despesa total en R+D

ria d'Estats europeus superen els fons públics. A l'Agenda de Lisboa 2010 s'estimava que la proporció òptima entre inversió privada respecte la inversió pública hauria de ser de 3/1, en el cas espanyol la inversió pública supera la del sector privat.¹⁷

La recerca és un motor de desenvolupament. No invertir en recerca fa que el país sigui tecnològicament més dependent de l'exterior. Alemanya o Gran Bretanya han presentat uns pressupostos per al 2011 que també han qualificat d'austers i que busquen la reducció de la despesa, però les inversions en recerca, sanitat i educació no han disminuït. La política del govern espanyol en aquestes tres àrees és ben diferent, com reflecteixen els pressupostos per al 2011.

La R+D militar és més de tres vegades superior a la dedicada a la recerca sanitària

Comparació R+D civil i militar

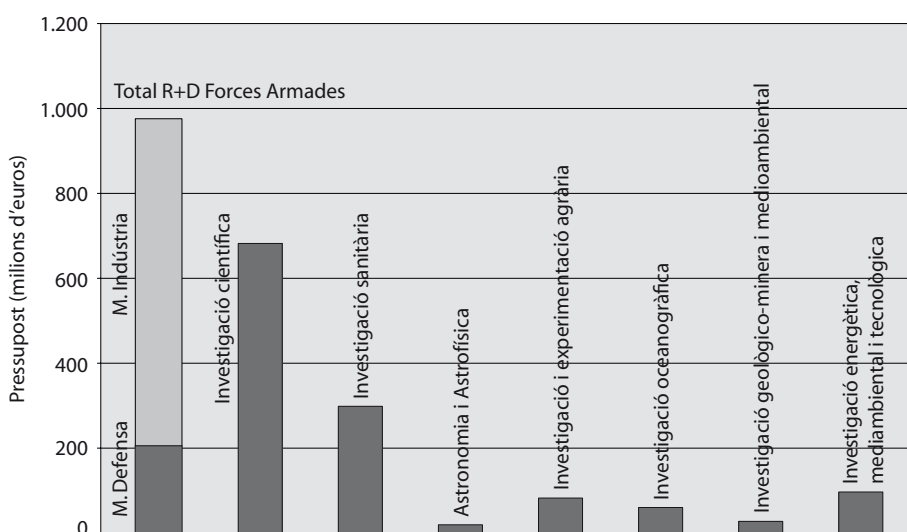
La despesa per a R+D civil presentada en els PGS per al 2011 és de 7.518,49 M€, on s'inclou les assignacions del capítol 8 en forma de crèdits. Si seguim la mateixa lògica per saber la despesa en R+D militar, haurem de sumar les dotacions del programa 464A (*Investigación y estudios de las Fuerzas Armadas*) del Ministeri de Defensa i les assigna-

cions en forma de crèdits del Ministeri d'Indústria a la indústria militar. Així, la despesa en R+D militar puja a 975,87 M€. Hem de considerar aquesta quantitat com un valor mínim, ja que és molt possible que les empreses del sector militar rebin altres ajuts provinents dels programes del Ministeri d'Indústria que tenen com a finalitat les ajudes a la indústria en general. Si no tenim en compte aquests ajuts, que són difícils d'avaluar,¹⁸ la despesa militar en R+D de l'Estat espanyol per a l'any 2011 representa un 11,47% de la despesa total en R+D.

La despesa en R+D militar supera totes les altres assignacions pressupostàries de totes les disciplines científiques vinculades al Ministeri de Ciència i Innovació, exceptuant les dels programes 463B i 467C. Recordem que una part molt important de les dotacions d'aquests dos programes correspon a ajudes en forma de crèdits al desenvolupament industrial.

Val la pena fer una anàlisi comparativa entre les diferents dotacions que es fan en els PGE per al 2011 en funció del seu destí. A la figura 2 hem representat algunes d'aquestes dotacions. No hi són els pressupostos dels programes 463B (*Fomento y coordina-*

Gràfica 2. Comparativa de la despesa en R+D militar i en algunes disciplines civils corresponents al Ministeri de Ciència i Innovació

Font: elaboració pròpia

La part que l'Estat espanyol destina a recerca militar és molt més gran que hi destinen altres Estats del nostre entorn socioeconòmic

17. Cayetano López; «Así no se supera el retraso histórico», *El País*, 17-10-2010.
18. L'anàlisi d'aquests ajuts queda fora de les intencions d'aquest informe.

ción de la investigación científica y técnica) i 467C (Investigación y desarrollo tecnológico-industrial), ja que els ajuts d'aquests programes estan destinats a diverses disciplines científiques i tecnològiques.

Veiem que la despesa pressupostada per a R+D militar és una vegada i mitja superior a la despesa pressupostada per al programa d'Investigació científica que inclou el finançament del CSIC, més de tres vegades superior a la dedicada a la recerca sanitària, més de 50 vegades superior a la d'Astronomia i Astrofísica i 37 vegades superior a la dedicada a la recerca geològic-mine-ral i mediambiental.

Conclusions

Les despeses en recerca i desenvolupament militar han disminuït en termes absoluts des de 2008, en què es van pressupostar més de mil sis-cents milions d'euros. En termes relatius, és a dir el percentatge que l'Estat espanyol dedica a recerca militar respecte el total de la inversió que dedica a recerca i desenvolupament, també ha disminuït. L'any 1999 la R+D militar representava un 54% del total que es va pressupostar a R+D, percentatge que ha disminuït fins el 11,47% d'aquest 2011. De tota manera la part que l'Estat es-

panyol dedica a recerca militar és molt gran si ho comparem amb altres Estats del nostre entorn socioeconòmic.

Malgrat aquestes reduccions, la política en recerca i desenvolupament del govern espanyol encara prioritza les despeses en recerca militar per sobre d'altres com la sanitat, la ciència bàsica, l'educació, el medi ambient, l'eficiència energètica, i moltes d'altres que ajudarien a que la població tingués una vida més saludable, més justa i més respectuosa amb el medi ambient.

I no podem oblidar el crèdits concedits pel Ministeri d'Indústria a les indústries militars que encara no han estat retornats. No estaria de més que el govern iniciés un procés de reclamació d'aquests crèdits pendents.

El govern espanyol hauria de reduir notablement les partides pressupostàries dedicades a recerca militar i augmentar notablement les assignades a la recerca civil, si vol apropar-se als estàndards dels Estats del seu entorn.

L'objectiu de la recerca militar és trobar noves armes i millorar l'armament existent per fer-lo més eficient. I això vol dir tenir més armes, i que matin millor. Si volem una societat més justa i en pau, la recerca militar hauria de disminuir d'una manera dràstica.

La política en recerca i desenvolupament del govern espanyol encara prioritza les despeses en recerca militar per sobre d'altres

No estaria de més que el govern iniciés un procés de reclamació dels crèdits concedits pel Ministeri d'Indústria pendents de retornar

ANNEX

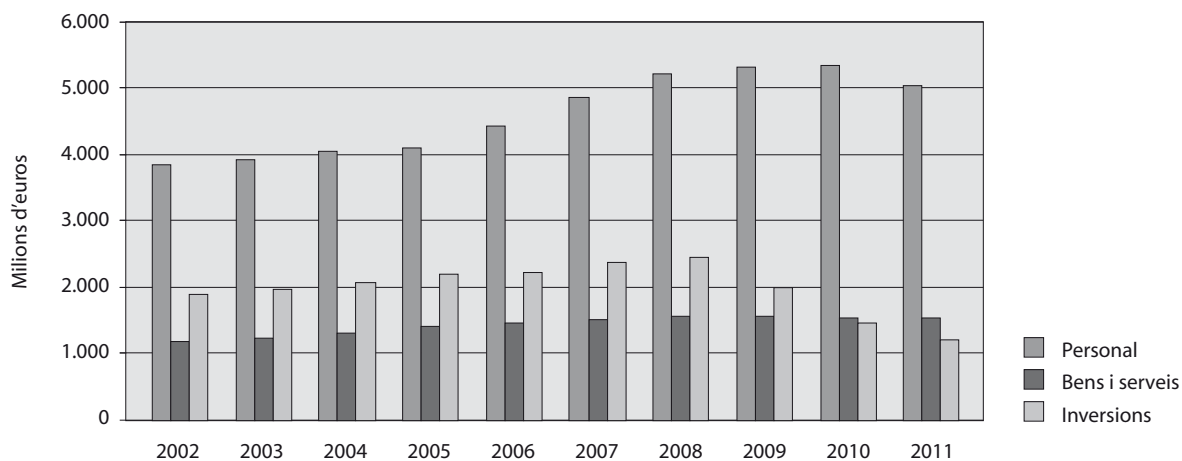
En aquest annex s'adjunten diverses taules i gràfics que complementen les dades del present informe. Per a més informació sobre aquestes qüestions es poden consultar *on line* en l'apartat d'estadístiques del web del Centre Delàs <http://www.centredelas.org>

Taula 1. Pressupost inicial per capítols del Ministeri de Defensa (en milions d'euros corrents)

Capítols	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Personal	3.841,60	3.926,16	4.048,37	4.111,09	4.428,42	4.861,31	5.206,30	5.326,95	5.335,47	5.046,59
Bens i serveis	1.200,85	1.257,04	1.330,60	1.430,48	1.475,71	1.536,55	1.577,45	1.577,32	1.563,02	1.557,40
Inversions	1.913,43	1.985,80	2.088,93	2.199,70	2.229,83	2.379,41	2.454,37	2.005,86	1.463,26	1.211,68
Total Defensa	6.955,88	7.169,00	7.467,90	7.741,27	8.133,96	8.777,27	9.238,12	8.910,13	8.361,75	7.815,67

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Gràfic 1. Distribució del pressupost inicial del Ministeri de Defensa

Font: elaboració pròpia

Taula 2. Despesa inicial/liquidada de les Forces Militars a l'exterior
(en milions d'euros corrents)

Any	Pressupost inicial	Pressupost liquidat	Missió Afganistan
1990	0,00	6,01	
1991	0,00	18,70	
1992	0,00	45,80	
1993	0,00	17,70	
1994	0,00	58,20	
1995	0,00	103,10	
1996	0,00	179,94	
1997	0,00	122,28	
1998	0,00	146,38	
1999	0,00	249,23	
2000	60,10	302,34	
2001	60,10	309,34	
2002	60,10	391,55	90,75
2003	60,10	483,05	92,53
2004	60,10	441,62	137,81
2005	18,36	422,50	223,71
2006	18,36	563,00	272,35
2007	17,36	642,00	266,75
2008	17,36	668,74	312,00
2009	14,36	713,50	365,00
2010	14,36	787,90	464
2011	14,36		
TOTAL	415,02	6330,40	1760,90

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat
Comparecència sobre les Missions en l'Exterior de Carme Chacón al Congrés dels Diputats, 16 de desembre de 2010

Taula 3. Pressupost inicial/liquidat del Ministeri de Defensa 2002/2011 (en milions d'euros corrents)

Conceptes	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*	2011
Ministeri de Defensa	6.322,65	6.479,65	6.746,77	7.024,79	7.416,53	8.052,76	8.492,61	8.240,77	7.694,86	7.156,38
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.067,16	1.137,32	1.184,64	1.242,02	1.232,15	1.282,19	1.334,63	1.230,53	1.218,19	1.175,51
Centre Nacional de Intel·ligència	–	138,00	161,95	189,74	208,57	241,57	264,71	255,06	241,37	228,20
Total Defensa	7.389,81	7.754,97	8.093,36	8.456,55	8.857,25	9.576,52	10.091,95	9.726,36	9.154,42	8.560,09
Classes passives militars	2.438,17	2.617,28	2.685,14	2.855,16	2.993,18	3.102,21	3.184,35	3.298,14	3.328,59	3.252,15
ISFAS (Altres Ministeris)	441,40	462,96	551,75	571,98	587,80	563,62	565,60	602,53	617,53	624,89
Guàrdia Civil (Ministeri Interior)	1.842,14	1.985,35	2.080,56	2.143,72	2.364,38	2.657,51	2.893,37	2.941,51	2.973,17	2.790,96
Ministeri Indústria (R+D i ajudes militars)	1.176,85	1.049,90	1.110,80	1.014,60	1.358,01	1.265,06	1.388,57	1.157,52	979,21	794,84
OTAN, UEO (Ministeri Assumptes Exteriors)	7,55	7,33	11,21	18,03	8,83	7,79	7,80	56,57	11,07	9,82
Total Defensa criteri OTAN	13.295,92	13.877,79	14.532,82	15.060,04	16.169,45	17.172,71	18.131,64	17.782,63	17.063,99	16.032,75
Interessos del Deute Públic	1.080,55	1.201,48	1.204,80	1.117,77	919,91	844,61	858,68	834,57	1.125,20	1.212,00
TOTAL DESPESA MILITAR INICIAL	14.376,47	15.079,27	15.737,62	16.177,81	17.089,36	18.017,32	18.990,32	18.617,20	18.189,19	17.244,75
TOTAL DESPESA MILITAR FINAL (liquidat)	15.457,02	16.280,75	16.942,42	17.295,58	18.009,27	18.861,93	19.849,00	19.451,77	19.314,39	–
Diferència entre inicial i final	643,90	715,38	1.123,55	1.170,14	1.522,79	1.659,96	1.597,12	1.153,22	849,08	–
Despesa militar final/PIB	2,06%	2,02%	2,00%	1,91%	1,89%	1,87%	1,89%	1,88%	1,81%	1,62%
Despesa Militar inicial/Pressupost total Estat	6,87%	6,91%	6,88%	6,67%	6,11%	5,53%	5,42%	5,11%	4,70%	4,76%

* Liquidació provisional a 30 de setembre de 2010

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 4. Pressupost liquidat del Ministeri de Defensa 2001/2010 (en milions d'euros corrents)

Conceptes	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ¹
Ministeri de Defensa	6.569,92	6.919,65	7.110,73	7.529,72	7.892,32	8.571,34	9.340,08	9.810,79	9.346,30	8.525,00
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.100,27	1.114,06	1.220,73	1.557,14	1.554,37	1.600,13	1.654,83	1.613,57	1.280,31	1.237,13
Centre Nacional de Intel·ligència ²	–	–	138,89	130,05	180,00	208,57	241,57	264,71	255,06	241,37
Total Defensa liquidat	7.670,19	8.033,71	8.470,35	9.216,91	9.626,69	10.380,04	11.236,48	11.689,07	10.881,67	10.003,50
Total Defensa inicial	7.101,68	7.389,81	7.754,97	8.093,36	8.456,55	8.857,25	9.576,52	10.091,95	9.726,36	9.154,42
Diferència	568,51	643,90	715,38	1.123,55	1.170,14	1.522,79	1.659,96	1.597,12	1.153,22	849,08
% Variació	8,4 %	8,6 %	9,4 %	13,8 %	13,8 %	17,2 %	17,3 %	15,8 %	11,9 %	9,3 %

1. Liquidació provisional a 30 de setembre de 2010

2. Es consigna el pressupost inicial. El CNI s'acull a la llei de secrets oficials i no facilita la liquidació

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 5. Inversions militars/Estat + comunitats autònomes (en milions d'euros corrents)

Any	Inversions Defensa	R+D i ajudes militars Ministeri Industria	Inversió militar Total	Estat central i comunitats autònomes	% Inversió Defensa/Total
2002	1.913,43	1.176,85	3.090,28	9.745,89	31,71 %
2003	1.985,80	1.049,90	3.035,70	10.004,18	30,34 %
2004	2.088,92	1.070,00	3.158,92	10.523,84	30,02 %
2005	2.199,70	1.014,60	3.214,30	11.737,05	27,38 %
2006	2.229,84	1.358,01	3.587,85	12.537,05	28,61 %
2007	2.379,41	1.265,06	3.644,47	21.849,50	16,68 %
2008	2.464,32	1.388,57	3.852,89	24.404,60	15,78 %
2009	2.005,86	1.157,52	3.163,38	24.798,97	12,75 %
2010	1.463,26	979,22	2.442,48	24.005,00	10,17 %
2011	1.211,68	794,84	2.006,52	20.639,01	9,72 %

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 6. Evolució del R+D militar 1997-2011 (en milions d'euros corrents)

Any	R+D Ministeri Defensa	R+D militar Ministeri Indústria	Total R+D Militar	R+D total	% Militar/total
1997	290,11	210,36	500,47	1.352,68	37,00 %
1998	300,14	581,00	881,14	1.867,95	47,20 %
1999	294,75	1.198,58	1.493,33	2.767,84	54,00 %
2000	293,48	964,11	1.257,59	3.053,86	41,20 %
2001	382,11	947,8	1.329,91	3.435,30	38,70 %
2002	314,04	1.176,85	1.490,89	3.465,40	38,30 %
2003	322,97	1.049,90	1.372,87	4.000,12	34,30 %
2004	303,42	1.070,00	1.373,42	4.402,00	31,20 %
2005	315,69	1.014,60	1.330,29	4.972,23	26,70 %
2006	325,88	1.358,01	1.683,89	6.510,81	26,00 %
2007	361,04	1.225,06	1.586,10	8.060,42	19,70 %
2008	355,67	1.308,57	2.363,67	9.342,55	17,82 5
2009	312,41	1.149,92	1.462,33	9.654,29	15,15 %
2010	231,89	950,91	1.182,80	9.128,80	12,96 %
2011	203,91	770,71	974,62	8.493,11	11,47 %
Total crèdits R+D militar Ministeri Indústria		14.976,38			

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 7. Principals inversions militars 2006/2011 (en milions d'euros corrents)

Armes	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Avió de combat EF-2000	472,22	36,02	265,41	266,23	176,19	0,19
Avió de transport A400M	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,12
Helicòpters de combat Tigre	9,65	60,64	141,36	110,45	36,27	87,50
Fragates F-100	27,10	5,56	19,26	17,23	0	0,21
Blindats Leopard	132,49	101,48	84,56	154,76	36,00	0,20
Blindats Pizarro	5,36	59,52	13,54	70,36	2,00	0
Obús remolcat 155/52 mm	3,06	3,12	10,98	13,57	15,14	15,59
Míssils Taurus	2,20	25,44	11,88	6,00	6,78	0,16
Míssils Iris-T	25,68	50,44	29,56	30,27	11,06	47,60
Buc de projecció estratègica LLX	3,25	0,00	23,29	2,74	0	0
Míssils contracarro Spike	0	64,10	5,26	6,60	14,97	0,22
Blindats Centaure	39,37	25,04	5,54	3,89	11,47	0
Submarins S-80	51,38	0	0	0	0	0,24
Modernització submarí S-70	0	0	20,00	0	0	0
Helicòpters transport NH-90	0,20	14,00	14,90	32,01	14,49	0,26
Helicòpters Lamps i modernització AV-8V (Armada)	27,49	0,50	11,79	9,69	0	0
Helicòpters multipropòsit	0	0	0	0	3,00	0,20
Bucs transport militar i desembarcament BAC, BAM, LCM	0,10	50,35	62,67	59,34	35,75	55,27
Modernització avions militars F-18, C-15, CN-235	8,11	34,94	49,67	33,84	21,06	22,44
Comunicacions, sistemes de comandament i guerra electrònica	116,00	84,07	229,92	117,82	168,78	123,14
Vehicles blindats i material d'artilleria (Exèrcit de Terra)	7,24	34,71	75,20	39,38	30,80	33,26
Vehicles de transport	0	0	0	17,99	17,12	23,61
Municions i explosius	21,22	13,94	25,29	10,24	31,70	7,76
Míssils Mistral, ESSM, Standard i torpedes MK-46 (Armada)	5,18	0	27,66	24,43	19,84	12,28
Míssils terra Patriot	14,20	0	0	0	0	0

Armes	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Armes lleugeres	0	0	3,60	1,40	0	2,17
Coproducció estratègica (OTAN)	0	8,50	12,16	16,25	19,09	9,93
Infraestructures i instal·lacions	120,10	110,46	195,38	132,04	103,95	115,80
Altres inversions no especificades	467,24	869,78	390,69	271,13	215,70	259,33
Inversions Organismes Autònoms de Defensa	344,12	364,76	378,08	244,79	239,21	189,29
TOTAL Ministeri de Defensa	1.903,96	2.018,37	2.108,65	1.693,45	1.231,37	1.007,77
Ajudes inversions UME Ministeri Indústria	0	40,00	80,00	7,60	28,31	24,13
R+D militar del Ministeri de Defensa	325,88	361,04	355,67	312,41	231,89	203,91
R+D militar del Ministeri d'Indústria	1.358,01	1.225,06	1.308,57	1.149,92	950,91	770,71
Total inversions militars	3.587,85	3.644,47	3.852,89	3.163,38	2.442,48	2.006,52

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 8. Principals contractes d'armament vigents en 2010 (en milions d'euros corrents)

Denominació	Proveedors	Període	Preu inicial	Preu actual
87 Caces EF-2000 (Eurofighter)	EADS-CASA, Santa Bàrbara, ITP, Indra, Gamesa, Tecnobite	1997/2024	6.363,10	11.320,40
24 Helicòpters de combat Tigre	Eurocopter, Sener, Amper, ECESA, Indra	1997/2014	1.081,82	1.353,50
27 Avions transport A400M	Eads-Casa, Flabel, ITP, Sener, Tecnobit, Alcor	2001/2020	3.449,81	5.017,52
1 Fragata F-105	Navantia, Indra, Sainsel	2011/2012	475,00	475,00
239 Blindats Leopard 2E	Santa Bàrbara, Indra, Navantia, Electroop, Sapa Placencia, Amper, CAF	1996/2017	1.941,77	2.139,70
108 Blindats Leopard (compra 2a mà)	Govern d'Alemanya	2005/2016	16,92	16,92
212 Blindats Pizarro	Santa Bàrbara, Steyr, Puch, Indra	2005/2024	707,47	781,00
4 Submarins S-80	Navantia, Tecnobit, Abengoa, SAES, Indra	2011/2014	1.502,53	1.755,90
4 Bucs BAM	Navantia, Indra, Sainsel	2006/2011	215,00	340,00
4 Bucs BAM (nova versió)	Navantia, Indra, Sainsel	2011	33,00	33,00
1 Buc provisió BAC	Navantia, Indra, Sainsel	2003/2022	228,76	228,76

Denominació	Proveedors	Període	Preu inicial	Preu actual
45 Helicòpters NH-90 multipropòsit	Eurocopter, Sener, ECESA General Electric, ITP, Indra	2006/2012	1.260,00	1.300,00
13 Avions C-295	EADS-CASA	2005/2011	174,82	205,00
84 Vehicles blindats Centaure	Iveco, Amper, Oto Melara	1999/2011	134,65	134,65
43 Míssils Kepd-350 Taurus (F-18 i Eurofigther)	Taurus Systems, EADS, Sener	2004/2011	59,21	59,21
232 Míssils Meteor (F-18 i Eurofigther)	Navantia, Indra, Inmize, INTA, Sener y GDSBS	2013/2016	62,13	100,00
770 Míssils Iris-T (EF-18 i Eurofigther)	Sener, Expal, ICSA	2005/2011	247,32	247,32
120 Míssils Sparrow (F-18 i F-100)	Indra	1997/2015	50,86	50,86
40 Torpedes submarins S-80	Govern d'Alemanya, Amper, Iveco	2005/2014	76,31	76,31
70 Obusos 155/52 mm.	Santa Bàrbara, Amper, Iveco	2006/2023	190,97	190,97
5 Avions AV-8B	EADS-CASA, Indra, ITP, Iberia	1997/2018	148,06	148,06
Comunicació i satèl·lits	Indra, INTA, Hispasat	1995-2011	81,87	81,87
Avió de combat no tripulat UAV (Neurón)	EADS-CASA, Thales, Indra	2007/2012	35,50	35,50
4 Sistemes de radar Arthur	Ericsson	2006/2012	69,09	69,09
4 avions no tripulats UAV Searcher MKII-J	Aircraft Industries Israel (IAI), Indra, Eads-Casa	2007/2011	14,37	23,14
2.600 Míssils anticarro Spike MR i ER (260 bateries)	Rafael (Israel), Santa Bàrbara, TecnoBit	2008/2022	260,00	371,00
Míssils Mistral-2 (Helicòpters Tigre)	MBDA	2007/2011	27,73	27,73
Equips Unitat Militar Emergències, avions, camions i tot terrenys	Camions a Iveco, tot terrenys a Santana	2007/2011	40,00	230,00
Avions apagafogs, camions i tot terreny	Bombardier	2007/2011	40,50	40,50
Modernització 4 avions AV-8V Harrier	EADS-CASA	2007/2011	11,50	11,50
Radiotelèfons tàctics P34G	Amper	2009/2011	180,00	180,00
220 Vehicles blindats MRAP model LMV (1ª fase)	Iveco España	2007/2011	143,00	143,00
Sistema d'observació per Satèl·lit (SAR) Pau i Ingeni	Hisdesat	2012/2016	376,52	376,52
Sistema observació militar espacial Plèiades	Indra	2998/2011	13,70	13,70
Sistemes de defensa IFF Fragata F-105	Indra	2008/2012	40,00	40,00
21 Blindats Piranya III	Rheimentall, Santa Bàrbara	2008/2015	68,30	68,30

Denominació	Proveedors	Període	Preu inicial	Preu actual
Radar Llança 3D	Indra	2009/2012	25,00	25,00
Ràdars, comunicació i aviònica Exèrcit de l'Aire		2009/2011	61,70	61,70
Sistema MIDS d'informació per satelit	EADS	2009/2022	17,00	17,00
Municions i granades	Santa Bàrbara, Expal	2009/2011	31,20	31,20
Manteniment avió EFA-2000	EADS-CASA	2010/2019	150,00	150,00
Manteniment motors Exèrcit de l'Aire	ITP	2010/2013	120,00	120,00
Sistemes d'alerta temprana NAEW	OTAN	2010/2018	20,79	20,79
9 Helicòpters EC-135	Eurocopter	2010/2011	85,00	85,00
Motors avions F-18 y CN-235 (modernització)	General Electric	2010/2012	35,00	35,00
135 Vehícles Vamtac	UROVESA	2011	24,10	24,10
TOTAL			20.391,38	28.255,72

Font: elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

INFORME

JUSTÍCIA I PAU

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

1. INFORME 2007

Exportacions espanyoles d'armament 1997-2006

Tica Font
Juny de 2008

2. INFORME 2008

Exportacions espanyoles d'armament 1998-2007

Tica Font
Octubre de 2008

3. INFORME Núm. 3

La despesa militar de l'Estat espanyol per a l'any 2009

Pere Ortega
Novembre de 2008

4. INFORME Núm. 4

Aliança de barbàries Afganistan 2001-2008. 10 raons per qüestionar (i repensar) la implicació estrangera

Alejandro Pozo Marín
Desembre de 2008

5. INFORME Núm. 5

Despesa i R+D militar en els pressupostos de l'Estat espanyol any 2010

Pere Ortega i Xavier Bohigas
Desembre 2009

6. INFORME Núm. 6

Exportacions espanyoles d'armament 1999-2008

Tica Font i Francesc Benítez
Març 2010

7. INFORME Núm. 7

La veritat de la despesa militar espanyola 2011.

Despesa i R+D militar en temps de crisi

Pere Ortega i Xavier Bohigas
Desembre 2010

Centre d'Estudis per la Pau JM Delàs

Justícia i Pau, Rivadeneyra 6, 10è · 08002 Barcelona · T. 93 317 61 77 · F. 93 412 53 84

www.centredelas.org · info@centredelas.org · delas@justiciaipau.org

JUSTÍCIA I PAU

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

Grafisme amb la col·laboració de la Fundació Tam-Tam